

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О.М. БЕКЕТОВА

Навчально-науковий інститут
міжнародної освіти та гуманітарних наук

Кафедра іноземної філології та перекладу

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до дипломної роботи

бакалавр

на тему: «Стратегії перекладу реалій у художніх текстах англійською
мовою»

Виконав: студентка 4 курсу

групи Філол 2022-2

Спеціальність В11.041 Філологія

(Германські мови та літератури

(переклад включно), перша – англійська)

Шпичко Оксана Олександрівна

Керівник: Нікіфорова С.М.

Рецензент: Крохмаль А.М.

Харків – 2026

Керівник роботи

«19» «червня» 2026 року
Висновок кафедри про дипломну роботу
Дипломна робота розглянута.
Студентка Шпичко Оксана Олександрівна
допускається до захисту даної роботи в
Державній екзаменаційній комісії

Зав. кафедри іноземної філології та перекладу
проф., д. пед. н. Ільєнко О.Л.

Ільєнко О.Л.

«19» «червня» 2026 р.

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О.М. БЕКЕТОВА**

Навчально-науковий інститут міжнародної освіти та гуманітарних наук
Кафедра іноземної філології та перекладу
Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр
Спеціальність В11.041 Філологія (Германські мови та літератури (переклад
включно), перша – англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Зав. кафедри
іноземної філології та перекладу
проф., д-р пед. наук Ільєнко О.Л.

«30» березня 2026 р.

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Шпичко Оксані Олександрівні

1. Тема роботи «Стратегії перекладу реалій у художніх текстах англійською мовою», керівник роботи Нікіфорова Світлана Миколаївна, затверджені наказом вищого навчального закладу від «07» травня 2026 р. №392-03
2. Строк подання студентом роботи 25 травня 2026 р.
3. Вихідні дані до роботи: матеріал з першого розділу роману «Anne of Green Gables» Lucy Maud Montgomery, опублікованого у 1908 році, спеціалізована наукова періодична література, ресурси мережі Інтернет, матеріали виробничої та переддипломної практик.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1. Науковці, що займались вивченням проблематики перекладу реалій у художніх текстах. 2. Художній переклад як вид перекладацької діяльності та роль реалій у ньому. 3. Поняття реалій та їх класифікація в сучасному перекладознавстві. 4. Стратегії та способи перекладу реалій з англійської мови. 5. Особливості відтворення реалій у перекладі роману Люсі-Мод Монтгомері «Енн із Зелених Дахів».

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультантів	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Основна частина	Нікіфорова С.М.		
Норма-контроль	Нікіфорова С.М.		

6. Дата видачі завдання 30 березня 2026 р

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	<i>Збір і обробка первинної інформації</i>	<i>01.04-19.04</i>	виконано
2.	<i>Робота над теоретичною частиною</i>	<i>20.04-10.05</i>	виконано
3.	<i>Переклад оригінального тексту</i>	<i>11.05-13.05</i>	виконано
4.	<i>Робота над дослідницько-аналітичною частиною</i>	<i>14.05-19.05</i>	виконано
5.	<i>Передзахист</i>	<i>20.05</i>	виконано
6.	<i>Доопрацювання кваліфікаційної роботи, внесення правок</i>	<i>20.05-24.05</i>	виконано
6.	<i>Підготовка презентації та доповіді до захисту</i>	<i>25.05-15.06</i>	виконано

Студент

Шпичко О.О.

Керівник роботи

Нікіфорова С.М.

ЗМІСТ

Вступ.....	6
РОЗДІЛ 1. РЕАЛІЯ ЯК ОБ’ЄКТ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ	11
1.1 Художній переклад як вид перекладацької діяльності	11
1.3 Поняття реалій та їх класифікація	17
1.4 Проблематика відтворення реалій у перекладі	20
1.5 Стан досліджень українсько-англійського перекладу реалій у сучасному перекладознавстві.....	23
РОЗДІЛ 2. РЕАЛІЇ РОМАНУ «ЕНН ІЗ ЗЕЛЕНИХ ДАХІВ» В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ: АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	26
2.1 Переклад тексту роману Люсі-Мод Монтгомері «Енн із Зелених Дахів» з англійської на українську мову.....	26
2.2 Класифікація реалій роману «Енн із Зелених Дахів» за тематичними групами. Лексичні і лексико-граматичні трансформації їх перекладу	32
2.3 Граматичні трансформації у перекладі реалій	43
2.4 Домінуючі трансформації та їх оцінка з погляду збереження культурної ідентичності	47
Висновки.....	50
Список використаної літератури	54
Додаток	58

Вступ

У сучасних умовах глобалізації та активного розвитку міжкультурних контактів особливого значення набуває переклад як засіб комунікації між представниками різних мовних і культурних спільнот. Завдяки перекладу стає можливим поширення наукових, культурних та літературних досягнень різних народів, що сприяє взаємному збагаченню культур і формуванню міжкультурного діалогу. У цьому контексті художній переклад посідає особливе місце, оскільки він не лише передає зміст літературного твору, а й відтворює його художню форму, стилістичні особливості та культурний колорит.

Художній текст є складним мовним явищем, у якому поєднуються мовні, стилістичні та культурні елементи. Автор художнього твору часто використовує мовні засоби, що відображають особливості національної культури, традицій, історії та побуту певного народу. Одним із найяскравіших проявів такої культурної специфіки є реалії — слова або словосполучення, що позначають предмети, явища чи поняття, характерні для життя певного народу, і відсутні в інших культурах або мають суттєво відмінні відповідники.

Проблема перекладу реалій є однією з найбільш складних у перекладознавстві. Це зумовлено тим, що такі одиниці зазвичай не мають прямих еквівалентів у мові перекладу. Реалії відображають унікальні елементи матеріальної та духовної культури, включаючи традиції, соціальні інститути, історичні події, національні страви, елементи одягу, адміністративні структури, географічні назви та інші специфічні поняття. Саме тому перекладачеві доводиться шукати різноманітні способи їх передачі, щоб зберегти зміст і водночас зробити текст зрозумілим для читача іншої культури.

Особливо актуальною проблема перекладу реалій є у сфері художньої літератури. У художніх текстах зазначені елементи виконують важливу функцію створення національного колориту, формують атмосферу твору та

допомагають читачеві зануритися у культурне середовище, описане автором. Вони можуть характеризувати історичну епоху, соціальний статус персонажів, особливості їхнього способу життя та світогляду. Тому точність і адекватність перекладу реалій безпосередньо впливають на сприйняття художнього твору читачем.

Переклад художніх текстів з англійської мови та на англійську має особливу специфіку, оскільки англійська культура має власну систему історичних, соціальних та культурних реалій. Англійська мова функціонує у багатьох країнах світу, зокрема у Великій Британії, США, Канаді, Австралії та інших державах, кожна з яких має свої культурні особливості. У художніх творах англійських авторів часто зустрічаються реалії, пов'язані з історичними подіями, системою освіти, адміністративним устроєм, традиціями та повсякденним життям. У процесі перекладу такі елементи можуть викликати значні труднощі, оскільки вони потребують не лише мовного, а й культурного осмислення.

У перекладознавстві існує кілька підходів до визначення поняття «реалії». У широкому розумінні зазначені елементи розглядаються як слова, що позначають предмети або явища, характерні для певної культури і відсутні в інших мовах. Деякі дослідники підкреслюють, що реалії є носіями національно-культурної інформації та важливими елементами мовної картини світу. Вони відображають унікальний досвід певного народу, його історичний розвиток та культурні традиції.

Науковий інтерес до дослідження реалій та способів їх перекладу виник ще у ХХ столітті. Значний внесок у розвиток цієї проблематики зробили відомі дослідники перекладознавства, які розглядали особливості передачі культурно специфічної лексики у процесі перекладу. У працях учених було розроблено різні класифікації реалій, а також описано основні перекладацькі стратегії, що застосовуються для їх передачі. Серед таких стратегій можна виокремити транскрипцію, транслітерацію, калькування, описовий переклад,

використання функціонального аналога, генералізацію, конкретизацію та інші прийоми.

Кожна з цих стратегій має свої переваги та недоліки. Наприклад, транскрипція дозволяє зберегти оригінальне звучання слова, однак може бути незрозумілою для читача без додаткових пояснень. Описовий переклад, навпаки, забезпечує зрозумілість змісту, але може призводити до втрати лаконічності та стилістичних особливостей тексту. Використання функціонального аналога допомагає адаптувати текст до культури читача, проте інколи призводить до часткової втрати національного колориту. Саме тому вибір перекладацької стратегії залежить від контексту, жанру твору, стилістичних особливостей тексту та перекладацького наміру.

Актуальність теми дослідження зумовлена кількома чинниками. По-перше, у сучасному світі спостерігається значне зростання інтересу до перекладу художньої літератури, що пов'язано з активним розвитком міжнародного культурного обміну. По-друге, переклад художніх текстів потребує збереження не лише змісту, але й культурної специфіки оригіналу, що надає проблемі передачі реалій особливого значення. По-третє, у процесі перекладу реалій часто виникають труднощі, пов'язані з відсутністю прямих еквівалентів у мові перекладу, що вимагає від перекладача застосування різних перекладацьких стратегій.

Крім того, актуальність теми визначається необхідністю систематизації та аналізу перекладацьких прийомів, що використовуються для передачі реалій у художніх текстах. Дослідження цих стратегій дозволяє глибше зрозуміти механізми міжкультурної комунікації та сприяє підвищенню якості перекладу художньої літератури. Вивчення особливостей перекладу зазначених елементів також має важливе значення для підготовки майбутніх перекладачів, оскільки формує навички роботи з культурно специфічною лексикою.

Метою даної роботи є дослідження стратегій перекладу реалій у художніх текстах англійською мовою та аналіз особливостей їх передачі у процесі перекладу.

Для досягнення поставленої мети було поставлено такі **завдання**:

1. розглянути поняття реалій у сучасному перекладознавстві;
2. проаналізувати основні класифікації реалій;
3. дослідити основні стратегії та способи перекладу реалій;
4. визначити роль реалій у художніх текстах;
5. проаналізувати приклади перекладу реалій з англійської мови у художніх творах.

Об'єктом дослідження є реалії у художніх текстах англійською мовою.

Предметом дослідження є стратегії перекладу реалій та особливості їх використання у художньому перекладі.

У роботі використано такі методи дослідження: описовий метод для аналізу теоретичних положень, метод порівняльного аналізу для зіставлення мовних одиниць оригіналу та перекладу, контекстуальний аналіз для визначення значення реалій у конкретному тексті, а також метод перекладацького аналізу.

Матеріалом дослідження стали реалії, відібрані з першого розділу роману «Anne of Green Gables» Lucy Maud Montgomery, опублікованого у 1908 році. Вибір саме першого розділу роману зумовлений високою концентрацією культурно маркованої лексики, яка становить значний інтерес для перекладознавчого аналізу. Теоретичну основу дослідження становлять праці сучасних українських та зарубіжних лінгвістів і перекладознавців, присвячені проблемам реалій, безеквівалентної лексики та художнього перекладу.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів у курсах з теорії та практики перекладу, перекладознавства та стилістики. Отримані результати можуть бути корисними для студентів-філологів, дослідників перекладознавства та перекладачів художньої літератури.

Анотація результатів дослідження. Основні положення та результати кваліфікаційної роботи висвітлено у статті «Strategies for translating realia in literary texts from English», опублікованій у збірці наукових статей

«Студентство. Наука. Іноземна мова» (*Nikiforova and Shpychko “ Strategies for Translating Realia ”*), тезах доповідей «Peculiarities of translating realia in English literary texts: strategies and challenges of reproducing cultural specificity», висвітлених на Всеукраїнській науково-технічній конференції здобувачів вищої освіти «Сталий розвиток міст: поствоєнний період» (*Nikiforova and Shpychko “Peculiarities of translating realia”*) та «Cultural and linguistic aspects of realia translation in English literature», представлених на XII Міжнародному Форумі молодих вчених і студентів «Дослідження та освіта в глобальному світі: євроінтеграційні процеси» (*Shpychko and Nikiforova “Cultural and linguistic aspects of realia”*) (Харків, 2026).

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатку.

Загальний обсяг роботи становить 63 сторінок друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1. РЕАЛІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ

1.1 Художній переклад як вид перекладацької діяльності

Художній переклад належить до найскладніших і найважливіших різновидів перекладацької діяльності. Його сутність полягає у відтворенні літературного твору засобами іншої мови зі збереженням не лише змістового наповнення, а й естетичної форми, стилістичних особливостей та емоційного впливу оригіналу. На відміну від інших видів перекладу, де пріоритетом є інформаційна точність, у художньому перекладі не менш важливими виступають образність, ритмомелодика тексту, індивідуальний стиль автора та культурний підтекст (*Новікова 150*).

Художня література традиційно розглядається як важливий носій національної культури, історичної пам'яті та колективного світогляду: саме в ній знаходять відображення традиції, система цінностей, суспільний досвід і духовні орієнтири певного народу (*Бондарчук О.Ю. та ін. 128*). Тому переклад художнього тексту не може зводитися до формального відтворення мовних одиниць - його завдання полягає у перенесенні цілісного художнього світу твору в іншу мовну й культурну систему. Саме тому художній переклад справедливо вважається важливим засобом міжкультурної комунікації.

Науковці наголошують, що складність художнього перекладу зумовлена багаторівневою структурою літературного тексту, у якому взаємодіють лексичний, граматичний, стилістичний та культурний рівні. Автор може вдаватися до архаїзмів, діалектизмів, індивідуально-авторських новотворів та інших засобів для створення певного художнього ефекту. Передача таких елементів мовою перекладу вимагає не буквального копіювання, а добору функціонально рівноцінних відповідників (*Пушик 209*).

Принципова відмінність художнього перекладу від науково-технічного чи офіційно-ділового полягає в природі самого тексту. У спеціалізованих

жанрах домінують інформативна функція, логічна послідовність викладу та термінологічна точність. Художній же твір є унікальним авторським продуктом, у якому зміст нерозривно пов'язаний із формою його вираження. Саме тому один і той самий твір може мати кілька перекладацьких версій, кожна з яких пропонує власну інтерпретацію, залишаючись прийнятною з погляду художньої адекватності (*Новікова 150*).

Серед основних функцій художнього перекладу виокремлюють естетичну та інформативну. Естетична функція полягає у відтворенні художнього впливу оригіналу на читача, передачі його емоційної тональності, образної системи, символіки та стилістичної своєрідності. Інформативна - забезпечує передачу фабули, авторських ідей, характерів персонажів та змістової структури твору (*Нідзельська 473*). Реалізація обох функцій у комплексі визначає багатовимірність художнього перекладу як процесу.

Ключову роль у цьому процесі відіграє особистість перекладача. Виступаючи мовним посередником між двома культурами, інтерпретатором художнього тексту, він фактично створює нову мовну форму вже існуючого твору, прагнучи зберегти його змістову та естетичну цілісність. Для цього перекладач має поєднувати високу мовну компетентність із літературним смаком, творчим мисленням і здатністю до стилістичного моделювання.

Водночас перекладач повинен залишатися максимально вірним авторському задуму. Його завдання полягає не у створенні нового самостійного тексту, а у відтворенні авторського голосу засобами іншої мови. У сучасному перекладознавстві ця проблема осмислюється крізь концепт «невидимості перекладача», згідно з яким увага читача має бути спрямована насамперед на автора та твір, а не на мовне посередництво перекладача (*Venuti 1*).

Окремої уваги заслуговує проблема передачі культурно маркованих одиниць, зокрема реалій, фразеологізмів, історичних назв, побутових понять та інших елементів національного колориту. За відсутності прямих відповідників перекладач застосовує різні стратегії: описовий переклад,

функціональний аналог, транскрипцію, коментар або комбіновані способи передачі. Вибір перекладацького рішення залежить від жанру твору, комунікативної мети та очікувань цільової аудиторії.

Отже, художній переклад є особливим видом перекладацької діяльності, що поєднує точність передачі змісту з творчим відтворенням художньої форми. Він вимагає від перекладача високого рівня мовної, культурної та літературної компетентності, а також здатності до глибокої інтерпретації тексту. Саме завдяки художньому перекладу літературні твори долають мовні кордони, а міжкультурний діалог набуває реального практичного втілення.

1.2 Основні виклики художнього перекладу з української мови на англійську

Переклад художніх творів з української мови на англійську є складним і багатоаспектним процесом, що вимагає від перекладача не лише досконалого володіння обома мовами, а й знання культурного, історичного та стилістичного контексту. Ключовим завданням є передача не лише фактичного змісту, а й емоційної тональності, образної системи, ритмічної організації та індивідуального авторського стилю. Саме ця багатовимірність зумовлює низку специфічних викликів, які безпосередньо впливають на точність і адекватність перекладу.

Найочевиднішою проблемою є типологічна різниця між українською та англійською мовами. Українська мова належить до слов'янської групи мов і характеризується розвиненою системою відмінків, вільним порядком слів у реченні та багатою морфологією. Натомість англійська мова має аналітичний характер, де граматичні відношення здебільшого передаються за допомогою службових слів і фіксованого порядку слів. Ці структурні відмінності можуть ускладнювати передачу синтаксичних конструкцій і стилістичних особливостей українського тексту.

Ще одним важливим викликом є передача культурно маркованої лексики. У художніх текстах часто зустрічаються слова та вирази, які відображають особливості української культури, традицій, історії та побуту. До таких елементів належать реалії — назви предметів, явищ або понять, характерних для певного народу. Наприклад, слова, що позначають національні страви, традиційний одяг, елементи народної культури або історичні поняття, можуть не мати точних відповідників в англійській мові. У таких випадках перекладачеві доводиться використовувати різні перекладацькі стратегії, зокрема транскрипцію, описовий переклад або використання функціональних аналогів.

Подібні труднощі виникають і під час перекладу фразеологізмів та ідіоматичних виразів. Фразеологізми часто мають образне значення, яке не збігається з буквальним змістом окремих слів, а в різних мовах такі вирази можуть суттєво відрізнятися, навіть якщо вони передають подібні значення. Тому перекладач змушений або підбирати фразеологічний аналог в англійській мові, або передавати зміст описово, неминуче втрачаючи частину образності.

Окремою проблемою є передача стилістичних особливостей художнього тексту. Українська художня література вирізняється багатством образних засобів, таких як метафори, епітети, порівняння та інші тропи. Ці елементи створюють художню виразність тексту і формують індивідуальний стиль автора. У процесі перекладу важливо зберегти ці стилістичні особливості, щоб перекладений текст справляв на читача подібний емоційний вплив.

Ще одним викликом є передача ритму та інтонації тексту. У художніх творах, особливо в поезії або стилістично насиченій прозі, ритм і мелодійність мови відіграють важливу роль. Оскільки українська й англійська мови мають різні ритмічні та інтонаційні моделі, перекладач змушений шукати компроміс між точністю змісту та збереженням мелодики тексту.

Важливим аспектом є також передача національного колориту. Художні твори часто містять елементи, що відображають специфіку українського

культурного середовища: традиції, звичаї, історичні події, особливості побуту та соціальних відносин. Для англomовного читача такі елементи можуть бути малознайомими або незрозумілими. У таких випадках перекладач повинен вирішити, чи варто зберігати оригінальні культурні елементи, чи адаптувати їх до культури читача.

До цього додається специфічна складність гумору, іронії та гри слів, що часто ґрунтуються на омонімії, багатозначності або фонетичній схожості. Такі ефекти при перекладі нерідко втрачаються або трансформуються, що спонукає перекладача до пошуку нових мовних рішень, щоб передати комічний або іронічний ефект.

Крім того, перекладач повинен враховувати особливості цільової аудиторії. Текст, призначений для англomовних читачів, повинен бути зрозумілим і природним для них. Це може вимагати певної адаптації тексту, зокрема спрощення або пояснення деяких культурних елементів. Водночас надмірна адаптація може призвести до втрати національної специфіки твору.

Найочевиднішою проблемою під час перекладу є відмінності у мовній структурі української та англійської мов. Як зазначає Н.Стирнік, українська мова належить до флективного типу, тоді як англійська є аналітичною. Це означає, що в українській граматичні значення передаються переважно через зміну закінчень, систему відмінків та узгодження слів за родом, числом і часом. В англійській мові ці функції здебільшого виконують сталий порядок слів і службові елементи (*Стирнік 150*). Тому зміст, який українською можна виразити однією граматичною формою, в англійській нерідко потребує додаткових синтаксичних засобів.

Н.Здоровець наголошує, що українська мова характеризується відносно вільним порядком слів: члени речення можуть змінювати своє місце залежно від смислового акценту, інтонації або стилістичного задуму автора. Наприклад, речення «Дитина сидить за робочим столом» можна побудувати у кількох варіантах, змінюючи фокус уваги. В англійській мові така свобода значно обмеженіша, адже для неї типовою є чітка структура: підмет, присудок,

другорядні члени речення (*Здоровець 12–13*). Саме тому перекладачеві часто доводиться змінювати побудову висловлювання, щоб зберегти логіку та стилістичний ефект оригіналу.

Ще однією суттєвою розбіжністю є наявність артиклів в англійській мові та їх відсутність в українській. Англійська мова використовує артикли *the, a/an* або нульову форму для передачі значень означеності чи неозначеності, тоді як українська виражає це переважно через контекст або додаткові лексичні засоби. Подібні розбіжності спостерігаються і в системі дієслівних часів: українська мова має обмежену кількість часових форм, тоді як англійська володіє розгалуженою системою перфектних і тривалих конструкцій (*Стирник 151–152*).

На рівні словотвору також простежуються принципові відмінності. Попри те, що граматичні системи обох мов є гнучкими та здатними пристосовуватися до комунікативних потреб (*Kovtun 20*), українська мова активніше використовує афіксацію. Н. А. Лебедева зазначає, що англійська частіше вдається до словоскладання, наприклад *sunflower, mother-in-law*, тоді як українська широко застосовує суфікси, особливо пестливі та зменшувальні форми. У художніх текстах такі слова відіграють важливу роль, оскільки передають емоційне ставлення та національну специфіку мовлення: *золотенький, дитинко, гарнесенький, серденько*. Відтворити подібні відтінки англійською мовою без помітної втрати емоційності досить складно. Хоч окремі наближені відповідники існують, як-от *mummy* чи *daddy*, система українських пестливих форм є значно ширшою (*Лебедева Н.А. та ін. 48–49*).

Отже, розбіжності між українською та англійською мовами простежуються на всіх мовних рівнях — від граматики й синтаксису до словотвору. Для перекладача вони стають не лише технічною перешкодою, а й творчим завданням, що вимагає пошуку балансу між структурною точністю та художньою виразністю.

Окрім суто мовних особливостей, важливим чинником є також культурні відмінності. Мова не існує окремо від культури, тому переклад художнього

тексту фактично означає перенесення однієї системи цінностей, символів і смислів в інший культурний простір.

Таким чином, переклад художніх текстів з української мови на англійську пов'язаний із низкою лінгвістичних і культурних викликів. Серед них можна виділити структурні відмінності між мовами, передачу культурно специфічної лексики, переклад фразеологізмів, відтворення стилістичних особливостей, збереження ритму та інтонації тексту, а також передачу національного колориту. Подолання цих труднощів потребує від перекладача високого рівня мовної компетенції, творчого підходу та глибокого розуміння культурного контексту. Саме тому художній переклад вважається одним із найскладніших видів перекладацької діяльності.

1.3 Поняття реалій та їх класифікація

Художній переклад передбачає не лише точну передачу змісту тексту, а й відтворення його культурної специфіки, естетичної цінності та прагматичного потенціалу. Саме тому перекладач неминуче стикається з необхідністю вирішувати складні міжкультурні завдання, які виходять далеко за межі суто мовної компетенції.

Реалії як мовні одиниці, що несуть у собі культурно-специфічну інформацію, становлять одну з найзначніших перекладацьких проблем через відсутність повних відповідників у цільовій мові (*Nikiforova and Shpychko «Peculiarities of translating realia» 33*). У широкому розумінні реалії охоплюють слова й словосполучення, що позначають предмети, явища, інституції та концепти, притаманні певній культурі й позбавлені еквівалентів у мові перекладу (*Карабан 421*). Ця безеквівалентність не є формальною вадою — вона відображає унікальність культурного досвіду народу, закарбованого в мові.

В українському перекладознавстві вагомий внесок у вивчення природи реалій зробила Р.П.Зорівчак, яка розглядала їх як моно- та полілексемні одиниці, що відтворюють національний або часовий колорит і позбавлені регулярних відповідників у цільовій мові (Зорівчак 58). Її концепція і досі слугує теоретичним підґрунтям для досліджень у цій галузі.

Головною ознакою реалій є їхня культурна маркованість, яка ускладнює пошук прямих еквівалентів і зумовлює застосування специфічних перекладацьких стратегій (Nikiforova and Shpychko «Peculiarities of translating realia» 33). Р.П.Зорівчак наголошувала, що традиційні лексичні відповідники виявляються недостатніми для збереження смислового й конотативного навантаження культурно маркованої одиниці (Зорівчак 85): за зовнішньою формальною схожістю може приховуватися суттєва змістова й аксіологічна розбіжність.

У західній перекладознавчій традиції проблематику культурно специфічних одиниць активно досліджували М.Бейкер та П.Ньюмарк. М.Бейкер розглядала їх у контексті теорії еквівалентності, акцентуючи увагу на труднощах, пов'язаних із відсутністю концептуального відповідника в культурі реципієнта (Baker 21). П.Ньюмарк запропонував поняття «культурного слова» як одиниці, що відображає спосіб життя і мислення певної спільноти та не піддається буквальному перекладу (Newmark 95). Вагомим теоретичним доробком стала й концепція фінської дослідниці

Класифікація реалій є одним із дискусійних питань у сучасному перекладознавстві, оскільки різні дослідники пропонують неоднакові критерії їхньої систематизації. Так, Р.П.Зорівчак виокремлювала побутові, етнографічні, суспільно-політичні, географічні та культурні реалії (Зорівчак 60-75), тим самим охоплюючи широкий спектр явищ матеріального і духовного життя.

В.І.Карабан систематизував реалії з урахуванням їхньої функції в тексті та ступеня адаптованості в мові перекладу (Карабан 421-436).

Серед основних типів реалій в англійських літературних текстах виокремлюються такі групи:

- побутові реалії, що відображають аспекти повсякденного життя — назви їжі, одягу та житла: *pudding, kilt, cottage*;
- етнографічні реалії позначають традиції та звичаї: *Halloween, Guy Fawkes Night*;
- суспільно-політичні реалії представлені назвами державних інституцій: *House of Lords, Prime Minister*;
- історичні реалії пов'язані з конкретними подіями: *the Great Fire of London*;
- культурні реалії охоплюють елементи освітнього та духовного життя: *A-levels, Ivy League*.

Кожна з цих категорій потребує окремого перекладацького підходу залежно від функції реалії в тексті.

У процесі перекладу літературних текстів з англійської мови важливо зберегти не лише семантичне значення реалій, а й їхнє культурне забарвлення, прагматичний ефект, стилістичну цінність та асоціативний фон (*Nikiforova and Shpychko «Peculiarities of translating realia» 33*).

Для глибшого розуміння специфіки реалій доцільно розмежувати їх із суміжними поняттями перекладознавства. Так, наприклад, безеквівалентна лексика є ширшою категорією, що охоплює будь-які одиниці без прямих відповідників у цільовій мові, тоді як реалії вирізняються своєю виразною культурною прив'язкою (*Newmark 98*).

Отже, відмежування реалій від споріднених мовних одиниць дає змогу точніше визначити підходи до їх перекладу. Вибір стратегії відтворення реалій залежить від контексту, функції реалії в тексті, жанрових особливостей твору, очікувань цільової аудиторії та індивідуального задуму перекладача (*Nikiforova and Shpychko «Peculiarities of translating realia» 34*).

1.4 Проблематика відтворення реалій у перекладі

Відтворення реалій у художньому перекладі нерозривно пов'язане з передачею національно-культурної специфіки тексту, що визначає цю проблему як одну з центральних у сучасному перекладознавстві. Реалії належать до безеквівалентної лексики, оскільки мова перекладу не має повних лексичних відповідників, ідентичних за значенням, стилістичним забарвленням і культурними конотаціями. Саме ця особливість зумовлює суперечність, перед якою опиняється перекладач: з одного боку, необхідно зберегти національну самобутність оригіналу, з іншого — забезпечити зрозумілість тексту для читача іншої культури.

Вилучення іншомовних реалій із перекладу або їх заміна на власні реалії суттєво збіднює комунікативний потенціал твору й нівелює його культурну достовірність.

Центральна складність відтворення реалій полягає в тому, що одна й та сама одиниця може мати різний ступінь значущості в різних культурних системах. Для носія англійської мови такі поняття, як *pub*, *Thanksgiving*, *college* або *high school*, несуть цілком конкретні й багатозарові асоціації, тоді як для українського читача вони можуть бути незнайомими або потребувати пояснення. Наприклад, поняття *Thanksgiving dinner* неможливо звести до «святкового обіду», оскільки воно пов'язане з історією США, сімейними традиціями та ритуальним характером, який не має точного відповідника в українській культурі (*Nikiforova and Shpychko «Strategies for Translating Realia» 101*).

Окрему теоретичну проблему становить стратегічний вибір перекладача при роботі з реаліями. Американський перекладознавець Л.Венуті у праці «*The Translator's Invisibility*» протиставив два підходи: доместикацію — адаптацію тексту до норм культури перекладу — та форенізацію, яка передбачає збереження чужорідних елементів оригіналу (*Venuti 15-21*). На

думку Венуті, доместикація здійснює своєрідне «культурне насилля», стираючи самобутність тексту, натомість форенізація зберігає культурну ідентичність оригіналу й збагачує мову перекладу новими виразовими засобами. Ця опозиція визначає весь діапазон перекладацьких рішень щодо реалій — від повного одомашнення (заміни доречнішим синонімом) до повного збереження іншомовної форми.

У межах цього діапазону перекладачі послуговуються розгалуженою системою конкретних стратегій. Однією з найпоширеніших є транслітерація та транскрипція — фонетичне або графічне відтворення іншомовного слова засобами мови перекладу. Цей метод дозволяє зберегти національний колорит і форму слова, однак не завжди гарантує повне розуміння його значення. Такі слова, як *pub, jeans, cowboy, sandwich*, уже міцно ввійшли до української мови й сприймаються як органічні запозичення. Наприклад, речення *They met in a small pub near the river* адекватно перекладається як «Вони зустрілися в маленькому пабі біля річки», не втрачаючи ані семантичного, ані культурного змісту.

Не менш уживаною є стратегія калькування — дослівного перекладу структурних компонентів слова або словосполучення. Цей метод зберігає логічну будову поняття й робить його зрозумілим для читача. Англійські лексичні одиниці *skyscraper, brainwashing, iron curtain* відтворюються українською як «хмарочос», «промивання мізків», «залізна завіса». У реченні *The city was full of skyscrapers* калькований переклад «Місто було заповнене хмарочосами» звучить природно й зберігає образність оригіналу. Водночас не всі кальки є стилістично вдалими, оскільки деякі з них можуть виглядати штучно або суперечити нормам мови перекладу (*Nikiforova and Shpychko «Strategies for Translating Realia» 101–102*).

Описовий переклад, або експлікація, застосовується тоді, коли без додаткового роз'яснення реалія залишилася б незрозумілою для читача. Так, *Thanksgiving* перекладається як «традиційне американське свято подяки»,

A-levels — як «випускні шкільні іспити у Великій Британії», *boy scout* — як «член дитячої скаутської організації». У реченні *They were preparing for Thanksgiving* переклад «Вони готувалися до Дня подяки — традиційного американського свята» дозволяє читачеві повністю зрозуміти зміст повідомлення. Утім, описовий переклад нерідко призводить до перевантаження тексту й порушує його динаміку, що особливо небажано в художньому творі.

Застосування функціонального аналога полягає в заміні іноземної реалії поняттям, функціонально подібним у культурі мови перекладу. Цей метод полегшує сприйняття, однак може призвести до часткової втрати автентичності. Наприклад, *college* часто перекладається як «університет», *Santa Claus* — як «Святий Миколай». У реченні *Children were waiting for Santa Claus* переклад «Діти чекали на Святого Миколая» є зрозумілим і природним для українського читача, хоча певна культурна адаптація образу при цьому неминуча.

Генералізація, тобто заміна конкретної реалії більш широким і нейтральним поняттям, застосовується тоді, коли конкретна деталь не є суттєвою для розвитку сюжету. Так, *kimono* може перекладатися як «традиційний одяг», *SUV* — як «автомобіль», *cheeseburger* — як «бутерброд». Генералізація спрощує сприйняття, але водночас знижує образність тексту й послаблює його національний колорит.

Окреме місце серед стратегій посідає вилучення — свідоме невідтворення реалії в цільовому тексті. Цей метод застосовується тоді, коли реалія не несе значного смислового навантаження або коли її повторення перевантажує текст. Найчастіше вилучення використовується в діалогах або другорядних описах. Однак надмірне звернення до цієї стратегії може збіднити культурне тло твору й призвести до втрати важливих смислових нюансів (*Nikiforova and Shpychko «Strategies for Translating Realia» 102–103*).

Жодна з перелічених стратегій не є універсальною. Як підкреслюють дослідники, вибір підходу залежить від жанру твору, цільової аудиторії та

функції реалії в тексті (*Afrouz 186*). У дитячій літературі пріоритет надається доступності, тому частіше застосовуються описовий переклад та функціональні аналоги. У серйозній прозі для дорослого читача й особливо в перекладі історичних романів перевагу отримують транслітерація та калька, адже надмірна генералізація чи адаптація тут є художньо неприпустимими. Водночас важливо враховувати й стилістичний вимір: реалії у художньому тексті виконують стилетворчу функцію, беручи участь у формуванні національного колориту як складника авторського стилю (*Зорівчак 63-64*). Неправильна передача таких елементів може спотворити стилістичне забарвлення тексту й порушити систему образів, закладену автором.

Таким чином, перекладач постає не лише мовним посередником, але й культурним медіатором — провідником між двома картинами світу. Саме його вибір на рівні кожної реалії формує образ іноземної дійсності у свідомості читача й визначає ступінь культурної достовірності перекладного тексту (*Nikiforova and Shpychko «Strategies for Translating Realia» 103*). Досягнення рівноваги між збереженням національного колориту та забезпеченням зрозумілості для іномовної аудиторії залишається головним критерієм адекватного перекладу реалій у художній літературі.

1.5 Стан досліджень українсько-англійського перекладу реалій у сучасному перекладознавстві

Проблематика перекладу українських реалій англійською мовою впродовж останніх десятиліть посідає чільне місце в українському та зарубіжному перекладознавстві. Дослідники неодноразово наголошують, що реалії належать до найскладніших для відтворення лексичних одиниць, адже їхня передача потребує не лише мовної еквівалентності, а й культурно-когнітивної адаптації (*Хавкіна та Корінь 112*). Водночас багатство української літературної традиції зумовлює появу численних труднощів, пов'язаних з

інтерпретацією культурно маркованого змісту та його донесенням до іншомовного читача (*Стоянова та Шевченко 420*).

У наукових працях простежується активне звернення до різноманітних перекладацьких прийомів, покликаних відтворити культурно-специфічну інформацію та забезпечити сприйняття тексту реципієнтом іншої культури. Серед найуживаніших способів передачі українських реалій виділяють транслітерацію, транскрипцію, калькування, описовий переклад, контекстуальну заміну та функціональні відповідники (*Рейда 154-156; Стоянова та Шевченко 430*). Оскільки реалії традиційно розглядаються як ключовий компонент безеквівалентної лексики, що акумулює етнокультурну інформацію (*Borysenko, N., et al. 3*), питання їхнього адекватного та повноцінного перекладу не втрачає актуальності.

Аналіз перекладів творів української літератури засвідчує, що перекладачі нерідко поєднують кілька стратегій одночасно. Комбінування різних прийомів дає змогу точніше передати змістове наповнення та національно-культурну специфіку оригіналу, уникаючи спрощення чи викривлення авторського задуму (*Стоянова та Шевченко 425*). Особливо виразно це простежується у перекладах класичних творів, насичених етнографічними, географічними, соціально-політичними та побутовими реаліями відповідної історичної епохи.

Окремий і дедалі актуальніший напрям сучасних досліджень становить проблема відтворення радянської спадщини – зокрема у перекладі так званих «совєтизмів»: політичних абревіатур та ідеологічно маркованої лексики. Науковці наголошують, що поширення радянізмів було безпосередньо пов'язане з мовною політикою тоталітарного режиму, який активно вдавався до абревіації як засобу стандартизації мови та інструменту ідеологічного тиску. Закономірним наслідком цього стало звуження когнітивних можливостей мовця (*Malaiiko 32–33*).

Водночас сучасна українська література, попри активне використання національно-історичного та суспільно-політичного контексту, ще недостатньо

представлена в перекладознавчих студіях. Саме тому аналіз новітніх англійських перекладів українських творів набуває особливої актуальності, адже вони репрезентують нові культурні явища, пов'язані з пострадянським досвідом, сучасними суспільними трансформаціями та актуальними історичними подіями. Дослідження способів передачі таких реалій англійською мовою дає змогу простежити, наскільки ефективно сучасна українська культурна ідентичність стає доступною й осмисленою для світового читача — і, ширше, яке місце посідає українська культура у глобальному гуманітарному дискурсі.

РОЗДІЛ 2. РЕАЛІЇ РОМАНУ «ЕНН ІЗ ЗЕЛЕНИХ ДАХІВ» В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ: АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

2.1 Переклад тексту роману Люсі-Мод Монтгомері «Енн із Зелених Дахів» з англійської на українську мову

РОЗДІЛ I. Пані Рейчел Лінд здивована

Пані Рейчел Лінд жила саме там, де головна дорога Ейвонлі спускалася в невеличку западину, облямовану вільхами та квітками «дамськими сержками», яку перетинав струмок, що брав початок десь у лісах старого маєтку Катбертів; кажуть, що на своєму колишньому руслі крізь ці ліси це був заплутаний, стрімкий струмок із темними таємницями заводей та каскадів; але коли він досягав западини Лінд, то вже був тихим, слухняним маленьким струмочком — бо навіть струмок не міг протікати повз двері пані Рейчел Лінд, не дотримуючись належної пристойності та етикету; він, мабуть, усвідомлював, що пані Рейчел сидить біля свого вікна, пильно стежачи за всім, що проходить повз, — від струмків і дітей, — що якщо вона помітить щось дивне чи недоречне, то не заспокоїться, доки не з'ясує причини цього.

В Ейвонлі та за його межами є чимало людей, які можуть пильно стежити за справами своїх сусідів, нехтуючи при цьому власними, але місіс Рейчел Лінд належала до тих здібних людей, які здатні впоратися не лише зі своїми справами, ай, до того ж, справами інших. Вона була чудовою господинею; її робота завжди була виконана, і добре виконана; вона «керувала» гуртком шиття, допомагала в недільній школі та була найміцнішою опорою Товариства допомоги церкві й Допоміжної організації іноземних місій. Однак, попри все це, місіс Рейчел знаходила вдосталь часу, щоб годинами сидіти біля кухонного вікна, в'яжучи ковдри «з бавовняної основи» — вона зв'язала їх шістнадцять,

як із благоговінням розповідали ейвонлійські домогосподарки, — і пильно стежачи за головною дорогою, що перетинала улоговину та звивалася вгору по крутому червоному пагорбі за нею. Оскільки Ейвонлі займав невеликий трикутний півострів, що виступав у затоку Святого Лаврентія, омиваний водою з двох боків, кожен, хто виїжджав з нього або в'їжджав туди, мусив проїжджати тією гірською дорогою і таким чином проходити невидимий шпал пані Рейчел, що бачила все.

Одного дня на початку червня вона сиділа там . Крізь вікно проникало тепле й яскраве сонячне світло; сад на схилі під будинком був убраний у весільний наряд рожево-білих квітів, над якими гуділа безліч бджіл. Томас Лунде — маленький лагідний чоловічок, якого мешканці Ейвонлі називали «чоловіком Рейчел Лунде», — сів пізніє насіння ріпи на полі на пагорбі за коморою; а Метью Катберт мав би сіяти своє на великому полі біля Червоного струмка, що розкинулося за «Зеленими дахами». Місіс Рейчел знала, він мав би це робити, бо чула, як він напередодні ввечері в крамниці Вільяма Дж. Блера в Кармоді казав Пітеру Моррісону, що має намір посіяти насіння ріпи наступного дня пополудні. Пітер, звісно, запитав його сам — Метью Катберт за все своє життя й слова зайвого не сказав без потреби.

І все ж ось Метью Катберт о пів на четверту пополудні насиченого дня спокійно їхав через улоговину та вгору по пагорбу; до того ж на ньому були білий комірець і його найкращий костюм, що було явною ознакою того, що він їде з Ейвонлі; а ще в нього були екіпаж і руда кобила, що свідчило про те, що він їде на значну відстань. Куди ж їхав Метью Катберт і чому він туди їхав?

Якби це був будь-який інший чоловік в Ейвонлі, місіс Рейчел, вправно поєднуючи різні подробиці, могла б досить точно вгадати відповіді на обидва запитання. Але Метью так рідко виходив з дому, що його, мабуть, спонукало щось нагальне та незвичайне; він був найсором'язливішим чоловіком на світі й ненавидів ходити до незнайомих або до будь-якого місця, де йому, можливо, довелося б розмовляти. Метью в білому комірці та в екіпажі — таке траплялося нечасто. Місіс Рейчел, як би вона не намагалася, нічого не могла з

цього вигадати, і її післяобідня насолода була зіпсована.

«Я просто зайду до Зелених Дахів після чаю та дізнаюся у Марілли, куди він поїхав і чому», — нарешті вирішила гідна жінка. «Він зазвичай не їздить до міста в цю пору року і НІКОЛИ не приїжджає в гості; якби в нього закінчилося насіння ріпи, він би не одягнувся і не поїхав би на екіпажі по нього; він їхав недостатньо швидко, щоб кликати лікаря. Але щось, мабуть сталося минулої ночі, що змусило його вирушити. Я геть спантеличена, от що, і не матиму жодної хвилини спокою на душі та совісті, доки не дізнаюся, що вивело Метью Катберта сьогодні з Ейвонлі».

Отже, після чаю місіс Рейчел вирушила в дорогу; їй було недалеко йти — великий, розлогий, потоплений у садку будинок, де жили Катберти, знаходився за якихось чверть милі дорогою від Долини Лінд. Щоправда, довга алея значно подовжувала шлях. Батько Метью Катберта, такий само сором'язливий і мовчазний, як і його син після нього, коли заснував свою садибу, віддалився від людей настільки, наскільки це було можливо, не заходячи при цьому в ліс. «Зелені Дахи» були побудовані на найвіддаленішому краю його розчищеної землі й стояли там і донині, ледве помітні з головної дороги, вздовж якої так привітно розташовувалися всі інші будинки Ейвонлі. Пані Рейчел Лінд зовсім не називала життя в такому місці ЖИТТЯМ.

«Це просто ПЕРЕБУВАННЯ, от що», — сказала вона, крокуючи по зарослому травою провулку з глибокими коліями, облямованому кущами дикієї троянди. «Не дивно, що Метью та Марілла трохи дивні, живучи тут, далеко від усіх, на самоті. Деревя — не найкраща компанія, хоча, хто знає, якби їх було більше, то й вони підійшли б. Я б краще дивилася на людей. Щоправда, вони здаються цілком задоволеними; але, гадаю, вони вже звикли. Людина може звикнути до чого завгодно, навіть до шибениці, як сказав ірландець».

З цими словами місіс Рейчел вийшла зі стежки на задній двір «Зелених Дахів».

Дуже зеленим, охайним та акуратним був той двір, з одного боку осаджений великими патріархальними вербами, а з іншого — струнками ломбардськими тополями. Не було видно ані соломинки, ані камінця, бо місіс Рейчел помітила б їх, якби вони були. Потайки вона вважала, що Марілла Катберт підмітала той двір так само часто, як і свій будинок. З такої землі можна було їсти просто так — і жодної краплі бруду, що судилася кожному від народження, в рот не потрапило б.

Місіс Рейчел швидко постукала у двері кухні та ввійшла на запрошення.

Кухня в «Зелених Дахах» була затишною кімнатою — або, принаймні, була б такою, якби не була настільки бездоганно чистою, що нагадувала нежилу вітальню. Її вікна виходили на схід і захід; крізь західне, що виходило на задній двір, лилося м'яке червене сонячне світло; але східне, звідки можна було побачити білі квітучі вишні в лівому саду та стрункі берези, що кивали головами вниз, в улоговині біля струмка, було заросле зеленою плутаниною лози. Саме тут сиділа Марілла Катберт, коли сиділа взагалі, завжди трохи недовіжливо ставлячись до сонячного світла, яке здавалося їй надто легковажним і безвідповідальним для світу, що мав сприйматися серйозно; і саме тут вона сиділа зараз, в'яжучи, а стіл за її спиною був накритий до вечері.

Місіс Рейчел, перш ніж вона встигла зачинити двері, подумки занотувала все, що було на тому столі. Було накрите три тарілки, тож Марілла, мабуть, чекала когось додому з Метью на чай; але страви були повсякденними, і там було лише варення з дикої яблуні та один вид тістечка, тож очікувана гостя не могла бути якоюсь особливою. А як щодо білого комірця Метью та рудої кобили? Місіс Рейчел починала паморочитися голова від цієї незвичної таємниці, що оточувала тихі, нетаємничі «Зелені Дахи».

— Добрий вечір, Рейчел, — жваво сказала Марілла. — Сьогодні справді чудовий вечір, чи не так? Не бажаєте присісти? Як там ваші рідні?

Між Маріллою Катберт і місіс Рейчел існувало — і завжди існувало — щось, що за браком кращого слова можна було б назвати дружбою, незважаючи на їхню несхожість — а може, саме завдяки їй.

Марілла була високою, худорлявою жінкою, з гострими рисами обличчя і без округлості; у її темному волоссі проглядалися сиві пасма, і воно завжди було закручене в жорсткий маленький вузол ззаду, з двома дротяними шпильками, агресивно встромленими в нього. Вона виглядала як жінка з обмеженим досвідом та жорсткою совістю — якою вона й була; але в куточках її губ ховалося щось рятівне, що, якби було хоч трохи розвиненим, можна було б вважати ознакою почуття гумору.

— У нас усе досить добре, — сказала місіс Рейчел. — Хоча я трохи побоювалася, що в ТЕБЕ ні, коли побачила, як Метью сьогодні вирушив. Я подумала, що, мабуть, він іде до лікаря.

Губи Марілли з розумінням здригнули. Вона очікувала візиту місіс Рейчел; вона знала, що вигляд Метью, який так незрозуміло вирушає у дорогу, виявиться надто спокусливим для цікавості її сусідки.

— О ні, я цілком здорова, хоч учора в мене сильно боліла голова, — сказала вона. — Метью поїхав до Брайт-Рівер. Ми забираємо маленького хлопчика з сирітського притулку в Новій Шотландії, і він приїжджає потягом сьогодні ввечері.

Якби Марілла сказала, що Метью поїхав до Брайт-Рівер зустрічати кенгуру з Австралії, місіс Рейчел не могла б бути більш приголомшеною. Вона справді на п'ять секунд втратила дар мови. Не можна було й уявити, щоб Марілла глузувала з неї, але місіс Рейчел мало не змушена була це припустити.

— Ви серйозно, Марілло? — запитала вона, коли голос повернувся до неї.

— Так, звісно, — сказала Марілла, наче привозити хлопчиків із сирітських притулків Нової Шотландії було частиною звичайних весняних клопотів на будь-якій впорядкованій ейвонлійській фермі, а не нечуваним новшеством.

Місіс Рейчел відчула, ніби її вазив сильний емоційний поштовх. Вона думала знаками оклику. Хлопчик! Марілла і Метью Катберт — і саме вони усиновлюють хлопчика! З сирітського притулку! Що ж, світ, безперечно, перевертається догори дригом! Після цього вона нічому не здивується!

Нічому!

— Що вселило вам таку думку? — несхвально запитала вона.

Це було зроблено без її поради, а тому мало неодмінно бути засуджене.

— Що ж, ми думали про це певний час — власне, всю зиму, — відповіла Марілла. — Місіс Александер Спенсер завітала сюди одного дня перед Різдом і сказала, що навесні збирається взяти маленьку дівчинку з притулку в Гопетоні. Там живе її двоюрідна сестра, і місіс Спенсер бувала там та знає все про це. Відтоді ми з Метью час від часу це обговорювали. Ми вирішили взяти хлопчика. Метью вже немолодий, знаєте, — йому шістдесят, і він вже не такий моторний, як колись. Серце його дає знаки. І ви знаєте, як важко стало наймати робочі руки. Нема нікого, крім цих дурнуватих, напівдорослих французьких хлопчиків; і щойно ти привчиш одного до своїх порядків і чогось навчиш, він уже пішов — або заводи з виробництва консервів з омарів, або до Штатів. Спершу Метью запропонував взяти хлопчика з Хоуму. Але я рішуче сказала «ні». «Може, вони й нічого — я не кажу, що ні, — але ніяких вуличних арабів з Лондона», — сказала я. «Дайте мені бодай місцевого уродженця. Ризик буде, хоч кого ми не візьмемо. Але мені буде спокійніше на душі та міцніше спатиметься вночі, якщо ми візьмемо справжнього канадця». Тож зрештою ми вирішили попросити місіс Спенсер вибрати нам одного, коли вона поїде забирати свою дівчинку. Минулого тижня ми дізналися, що вона їде, і передали їй через родину Річарда Спенсера в Кармоді, щоб привезла нам розумного, здібного хлопчика років десяти-одиннадцяти. Ми вирішили, що це найкращий вік — достатньо дорослий, щоб одразу бути корисним по господарству, і достатньо молодий, щоб його можна було належно виховати. Ми маємо намір дати йому гарний дім та освіту. Сьогодні ми отримали телеграму від місіс Александер Спенсер — листоноша привіз її зі станції, — де вона повідомляє, що вони їдуть потягом о п'ятій тридцять сьогодні ввечері. Тож Метью поїхав до Брайт-Рівер зустріти його. Місіс Спенсер висадить його там. Сама вона, звісно, їде далі до станції Уайт-Сендс.

Наведений вище переклад 1 розділу роману слугує матеріалом для подальшого дослідження. У наступних підрозділах ми здійснимо аналіз перекладацьких трансформацій, виявимо лексичні та граматичні особливості відтворення реалій і визначимо домінуючі стратегії перекладу з погляду збереження культурної ідентичності тексту.

2.2 Класифікація реалій роману «Енн із Зелених Дахів» за тематичними групами. Лексичні і лексико-граматичні трансформації їх перекладу

Художні тексти є багатим джерелом культурно маркованих одиниць, що відображають особливості побуту, географії, соціального устрою та етнічного складу певного суспільства. У перекладознавстві прийнято виокремлювати кілька основних типів реалій залежно від сфери їх функціонування: географічні та топонімічні, побутові, соціально-інституційні, етнічні, та інші. Кожна з цих груп потребує окремого перекладацького підходу, оскільки ступінь їх культурної маркованості та наявність відповідників у мові перекладу суттєво відрізняються.

Роман Люсі-Мод Монтгомері «Енн із Зелених Дахів» є яскравим прикладом тексту, насиченого реаліями різних тематичних груп. Вже перший розділ твору занурює читача у світ канадської провінції кінця XIX століття через численні культурно специфічні одиниці — від топонімів та назв суспільних організацій до побутових предметів, соціальних категорій і назв рослин. У процесі суцільної вибірки з першого розділу було виявлено реалії, які можемо розподілити за тематичними групами.

Розглянемо кожен групу детально з аналізом застосованих перекладацьких трансформацій.

- *Географічні та топонімічні реалії*

Географічні реалії становлять найбільшу групу в аналізованому тексті — 9 одиниць. Вони відіграють важливу роль у формуванні просторового образу твору та створенні атмосфери канадської провінції. Топоніми є першим бар'єром між читачем і чужою культурою, тому їх переклад значною мірою визначає загальний тон сприйняття твору іноземним читачем.

Домінуючою стратегією для топонімів є транскрипція — фонетичне відтворення оригінального звучання засобами української мови. Так, «*Avonlea*» перекладаємо як *Ейвонлі*, *Carmody* як *Кармоді*, *White Sands* — *Уайт-Сендс*, *Bright River* — *Брайт-Рівер*. Цей прийом дозволяє зберегти «чужорідність» назви, підкреслити її приналежність до іншої лінгвокультури. З погляду теорії Л. Венуті, транскрипція є проявом стратегії форенізації — збереження іншомовного елемента без адаптації до культури читача (*Venuti 20-21*).

Водночас застосовуємо семантичний переклад для реалій, що несуть змістове навантаження, важливе для розуміння художнього образу: *Nova Scotia* - *Нова Шотландія*, *Gulf of St. Lawrence* - *Затока Святого Лаврентія*. Назва *Нова Шотландія* є прозорою для українського читача і зберігає культурно-географічний підтекст — провінція, заселена шотландськими переселенцями. *Затока Святого Лаврентія* передана повним семантичним відповідником, що є стандартною практикою для усталених географічних назв.

Показовим є контрастний підхід до перекладу *Green Gables* та *White Sands*. *Green Gables* — центральний образ роману — перекладено семантично як *Зелені Дахи*, що художньо виправдано: ця назва є символічним серцем твору, і її змістове розкриття допомагає читачеві одразу відчутти образ будинку. Натомість *White Sands* транскрибується як *Уайт-Сендс*, що створює певну непослідовність: якби логіку семантичного перекладу застосовувати послідовно, то *Білі Піски* було б більш закономірним відповідником. Проте у нашому дослідженні надаємо пріоритет художній значущості реалії, а не формальній системності — і саме тому центральний образ роману

розкривається семантично, тоді як другорядні топоніми залишаються у транскрибованій формі.

Цікавим прикладом лексико-граматичної трансформації є переклад *Lynde's Hollow* - *Долина Лінд*. Тут застосовано гібридну стратегію: прізвище *Lynde* транскрибується, тоді як *hollow* (*западина, улоговина*) перекладається семантично, але з певним зсувом — «долина» є ширшим поняттям, ніж «улоговина» або «западина». Відбувається генералізація із одночасною зміною граматичної структури: форма присвійного відмінка *Lynde's* трансформується у постпозитивне означення *Лінд*, що відповідає нормам української мови.

Топоніми в тексті передані переважно методом транскрипції/транслітерації із незначною адаптацією до фонетичної системи української мови. Повний перелік виявлених топонімів із зазначенням перекладацької стратегії подано в Таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Географічні та топонімічні реалії

Оригінал англійською	Переклад українською	Стратегія перекладу
Avonlea	Ейвонлі	Транскрипція
Green Gables	Зелені Дахи	Семантичний переклад
Bright River	Брайт-Рівер	Транскрипція
Lynde's Hollow	Долина Лінд	Частковий переклад (hybrid)
White Sands	Уайт-Сендс	Транскрипція
Carmody	Кармоді	Транскрипція

Оригінал англійською	Переклад українською	Стратегія перекладу
Nova Scotia	Нова Шотландія	Семантичний переклад
Gulf of St. Lawrence	Затока Святого Лаврентія	Семантичний переклад
Horpeton	Гопетон	Транскрипція

- *Соціально-побутові реалії*

Реалії цієї групи відображають специфіку суспільного та релігійного життя канадської провінції вікторіанської доби. Усі вони пов'язані з організаціями, характерними для протестантської общини англійської Канади кінця XIX століття. Соціально-побутові реалії можемо поділити на дві підгрупи: суспільні інституції та організації, а також реалії повсякденного побуту.

Переважає більшість реалій групи суспільних інституцій та організацій перекладаємо методом описового перекладу або калькування, свідомо уникаючи транскрипції, надаючи перевагу зрозумілості: українські відповідники *гурток шиття*, *Товариство допомоги церкві*, *Допоміжна організація іноземних місій* є функціонально прозорими і не вимагають додаткових пояснень.

Калькування застосовано до *Sunday-school* - *недільна школа* та *orphan asylum* - *сирітський притулок*. У першому випадку структура оригіналу відтворена дослівно і органічно вписується в українську мову. У другому — «*сирітський притулок*» є вдалим функціональним відповідником, що передає як соціальну функцію установи, так і її інституційний характер. З лексико-граматичного погляду у обох випадках структура оригіналу (іменник + іменник) трансформується у конструкцію (прикметник + іменник), що відповідає нормам української мови.

Варто зазначити, що описовий переклад цих реалій, хоча й забезпечує зрозумілість, певною мірою нівелює культурно-історичний контекст вікторіанської Канади. Зокрема, *Sewing Circle* — це не просто *гурток шиття*, а важлива форма жіночої соціальної активності в протестантських общинах XIX ст., де жінки збиралися для рукоділля та збору коштів на благодійність. Ця конотація у перекладі втрачається. Так само *Foreign Missions Auxiliary* — організація, що фінансувала місіонерську діяльність за кордоном, — у перекладі постає лише як *Допоміжна організація*, без відчуття релігійної місії, властивої оригіналу. Таким чином, описовий переклад у цій групі тяжіє до стратегії доместикації — адаптації тексту до норм і очікувань цільової культури.

Усі реалії з підгрупи суспільних інституцій передані описовим методом або калькуванням — перекладач не залишає екзотизмів, натомість знаходить функціональні еквіваленти в українській культурі.

Таблиця 2.2

Суспільні інституції та організації

Оригінал англійською	Переклад українською	Стратегія перекладу
Sewing Circle	гурток шиття	Описовий переклад
Sunday-school	недільна школа	Калькування
Church Aid Society	Товариство допомоги церкві	Описовий переклад
Foreign Missions Auxiliary	Допоміжна організація іноземних місій	Описовий переклад
orphan asylum	сирітський притулок	Калькування

Оригінал англійською	Переклад українською	Стратегія перекладу
William J. Blair's store	крамниця Вільяма Дж. Блера	Транскрипція + переклад
lobster canneries	заводи з виробництва консервів з омарів	Описовий переклад

Особливо показовий випадок з виявлених реалій побуту (Таблиця 2.3) — *buggy* перекладено як «екіпаж». Це генералізація: *buggy* — легкий одноосьовий або чотириколісний відкритий конячий екіпаж, поширений у Північній Америці. *Екіпаж* — ширше поняття, що втрачає специфіку реалії, проте зберігає загальний смисл пересування. *Sorrel mare* — *руда кобила* є вдалим функціональним еквівалентом: *sorrel* у конярстві означає рудокаштановий колір, і *руда* природно передає цей відтінок для українського читача.

Реалія *cotton warp quilts* - *ковдри з бавовняної основи* є прикладом описового перекладу зі збереженням частини оригінальної структури. *Cotton warp* — специфічний тип пряжі з бавовняної основи, що використовувалася для в'язання ковдр. Ми зберегли технічний термін *бавовняна основа* у лапках, підкреслюючи його спеціальний характер. З лексико-граматичного погляду одне складне іменникове словосполучення трансформується у розгорнуту описову конструкцію з прийменником — типовий приклад розширення структури при перекладі.

Crab-apple preserves - *варення з дикої яблуні* — описовий переклад, де *crab-apple* (кислиця) розкривається через родові поняття *дика яблуня*. Граматично двокомпонентне іменникове словосполучення трансформується у конструкцію з прийменником, що є характерною лексико-граматичною трансформацією при перекладі з англійської на українську.

Реалії побуту

Оригінал англійською	Переклад українською	Стратегія перекладу
cotton warp quilts	ковдри «з бавовняної основи»	Описовий переклад
sorrel mare	руда кобила	Семантичний еквівалент
buggy	екіпаж	Генералізація
crab-apple preserves	варення з дикої яблуні	Описовий переклад
wire hairpins	дротяні шпильки	Калькування
turnip seed	насіння ріпи	Калькування
hired help	робочі руки	Семантичний еквівалент
hired man	найманий робітник	Описовий переклад

- *Етнічні та соціальні реалії*

Найбільш проблематичні для перекладу — реалії, оскільки пов'язані зі специфічними соціальними категоріями та етнічними позначеннями, які можуть не мати прямих відповідників в українській культурі.

Home boy — реалія, що позначає дитину, переправлену британською благодійною організацією (зокрема Dr. Barnardo's Homes) до канадських фермерських родин як дешеву робочу силу. Це явище, відоме як «Child migration scheme», було поширеним у Британії та Канаді наприкінці XIX — на початку XX ст. Перекладаємо цю реалію як *хлопчик з Хоуму*, де *Хоум* (з великої літери) є транскрипцією назви організації. Це рішення є компромісним: читач

розуміє, що йдеться про конкретну установу, проте без знання історичного контексту повний смисл реалії залишається недоступним.

London street Arabs - вуличних арабів з Лондона — дослівне калькування. Цей евфемізм вікторіанської епохи позначав безпритульних дітей вулиці, яких вважали «дикими» й непередбачуваними. Зберігаємо образ дослівно, що, з одного боку, передає зневажливо-покровительський тон Маріли, а з іншого — може бути сприйнятий сучасним читачем як етнічне позначення, що призводить до часткової втрати соціального підтексту оригіналу.

French boys - французьких хлопчиків— калькування. В оригіналі йдеться про франкомовних канадців (квебекців), які сезонно працювали на фермах острова Принца Едварда. Переклад зберігає форму, але дещо розмиває специфічний канадський контекст мовного та етнічного протистояння між англо- та франкомовним населенням, що було важливою соціальною реалією Канади того часу.

Native born перекладено подвійним прийомом: спочатку описово — місцевого уродженця, потім із уточненням — справжнього канадця. Перший варіант є нейтральним описовим перекладом, другий підсилює патріотичний відтінок оригіналу. В оригіналі *native born* протиставляється іммігрантам і переселенцям із Британії, і вираз *справжній канадець* вдало передає цей протиставний смисл, хоча й дещо посилює емоційне забарвлення порівняно з оригіналом.

The States - до *Штатів* — транскрипція з адаптацією. В оригіналі *the States* є розмовним позначенням США, широко вживаним у канадському контексті. Перекладач зберігає розмовний характер вислову, передаючи його українським відповідником *Штати*, що є природним для українського мовлення.

Етнічні та соціальні реалії

Оригінал англійською	Переклад українською	Стратегія перекладу
Home boy	хлопчик з Хоуму	Транскрипція
London street Arabs	вуличні араби з Лондона	Калькування
French boys	французькі хлопчики	Калькування
native born	місцевий уродженець/ справжній канадець	Подвійний прийом
the States	Штати	Адаптація

• *Антропоніми*

Власні імена в тексті передаються переважно транскрипцією із фонетичною адаптацією до норм української мови. Показова різниця — у передачі форм звертань: *Mrs.* у звертанні до Лінд передається як *пані* (повна адаптація), а до Спенсер залишається *місіс* (транскрипція). Це непослідовність, яка, однак, відображає усталену практику: *пані Рейчел* функціонує як ім'я-прізвище, тоді як *місіс Спенсер* — суто офіційне звертання.

Антропоніми

Оригінал англійською	Переклад українською	Стратегія перекладу
Mrs. Rachel Lynde	пані Рейчел Лінд	Транскрипція та адаптація звертання
Matthew Cuthbert	Метью Катберт	Транскрипція
Marilla	Марілла	Транскрипція
Mrs. Alexander Spencer	місіс Александр Спенсер	Часткова транскрипція
Thomas Lynde	Томас Лунде / Лінд	Транскрипція
Peter Morrison	Пітер Моррісон	Транскрипція
Richard Spencer	Річард Спенсер	Транскрипція

- *Кліматично-природні реалії*

До природних реалій відносяться назви рослин, тварин та кліматичних явищ, специфічних для географічного середовища оригінального твору. Повний перелік виявлених кліматично-природних реалій наведено в *Таблиці 2.6*.

Ladies' eardrops — народна назва рослини роду *Fuchsia* або *Impatiens*. Під час перекладу зберігаємо образну назву *дамські сережки*, що є вдалим рішенням — образ зрозумілий і милозвучний в українській мові, навіть якщо читач і не пізнає конкретну рослину.

Lombardies передаємо як *ломбардські тополі* — розгортаємо скорочення, додаючи родове слово «тополі». Це прийом *explicitation* (експліцитації) —

уточнення, яке полегшує сприйняття тексту читачем, незнайомим із назвою *Lombardy poplar*.

Загалом природні реалії перекладені найбільш послідовно: переважає калькування та семантичний еквівалент, екзотизація практично відсутня. Це відповідає стратегії доместикації, яка простежується у перекладі в цілому.

Таблиця 2.6

Кліматично-природні реалії

Оригінал англійською	Переклад українською	Стратегія перекладу
alders	вільхи	Семантичний еквівалент
ladies' eardrops	дамські сережки	Калькування
Lombardies (Lombardy poplars)	ломбардські тополі	Розгортання (explicitation)
sorrel	руда	Адаптація
wild rose bushes	кущі дикої троянди	Калькування
cherry-trees	вишні	Семантичний еквівалент
birches	берези	Семантичний еквівалент

Як свідчать дані вищезазначених таблиць, найчисельнішою групою є соціально-побутові реалії, що відображає специфіку побутово-описового характеру першого розділу твору. На другому місці — географічні та топонімічні реалії, пов'язані з детальним описом місцевості. Найменш представленою виявилася група етнічних та соціальних реалій, хоча вони є найскладнішими з точки зору перекладацької стратегії та збереження культурного підтексту.

Переважна частина реалій передана стратегіями доместикації — описовим перекладом, калькуванням та семантичним еквівалентом. Стратегія форенізації (транскрипція/транслітерація) характерна передусім для топонімів та антропонімів, де збереження оригінальної форми є нормою перекладацької практики.

2.3 Граматичні трансформації у перекладі реалій

У ході нашого дослідження ми з'ясували, що граматичні трансформації є невід'ємною складовою перекладацького процесу, оскільки граматичні системи англійської та української мов суттєво різняться. Зіставляючи оригінальний текст першого розділу роману Люсі Мод Монтгомері «Anne of Green Gables» з його українським перекладом, ми виявили, що під час перекладу систематично вдавалися до граматичних перетворень, зумовлених різницею в морфологічній і синтаксичній будові двох мов. Під граматичною трансформацією ми розуміємо перетворення, пов'язане зі зміною граматичної форми слова або синтаксичної структури речення при збереженні загального змісту висловлювання.

Найпродуктивнішим типом граматичних трансформацій, виявленим нами у досліджуваному матеріалі, є заміна частини мови — зокрема, трансформація іменника в атрибутивній позиції на прикметник. Це явище зумовлене принциповою різницею між двома мовами: англійська мова широко використовує конструкцію «noun + noun», де перший іменник виконує функцію означення, тоді як українська мова для тієї самої функції використовує прикметник. Так, реалію *Sunday-school* («недільна школа») ми розглядаємо як показовий приклад: іменник *Sunday* в оригіналі виступає атрибутом, а в перекладі набуває форми прикметника *недільна*. Заміна частин мови є одним із найтипівіших випадків граматичної трансформації,

зумовленим різницею в способах вираження атрибутивних відношень між мовами.

Аналогічне явище ми спостерігаємо при перекладі реалії *orphan asylum* — *сирітський притулок*. Перший іменник *orphan* («сирота») в оригіналі виконує означальну функцію; в перекладі він трансформується у відносний прикметник *сирітський*. Подібна заміна цілком закономірна з точки зору граматичних норм цільової мови, а тому не порушує природності тексту перекладу. Таким чином, ми можемо стверджувати, що заміна іменника-атрибута на прикметник є регулярним і системним явищем при перекладі англійських реалій-словосполучень типу «noun + noun» українською мовою.

Наступним важливим різновидом граматичних трансформацій є розгортання складного іменника у прийменникову групу. Ми виявили цю трансформацію при перекладі таких реалій: *cotton warp quilts* — *ковдри з бавовняної основи*, *crab-apple preserves* — *варення з дикої яблуни*, *hill field* — *поле на пагорбі*, *lobster canneries* — *заводи з консервування омарів*. У всіх цих випадках компактна англійська конструкція «іменник + іменник» розгортається в українському перекладі у розгорнуту прийменникову групу. На нашу думку, така трансформація зумовлена тим, що українська мова не має граматичного механізму, еквівалентного англійському атрибутивному іменнику, а тому значення відношення між компонентами реалії передається через прийменник.

Особливий інтерес становить переклад реалії *lobster canneries* — *canneries* передається цілим іменниковим ланцюжком *заводи з виробництва консервів*, що є прикладом розгортання (expansion) — розкладання складного слова у розгорнуте словосполучення, тоді як іменник *lobster* трансформується у прийменникову групу *з лобстера*. Таким чином, тут поєднуються дві граматичні трансформації одночасно: розкладання складного слова та заміна іменника прийменниковою групою, що яскраво ілюструє взаємодію граматичних і лексичних перетворень у перекладацькому процесі.

Нами також було виявлено перестановку компонентів словосполучення при перекладі реалії *Foreign Missions Auxiliary* — *Допоміжна організація іноземних місій*. В оригіналі компонент *Auxiliary* стоїть у постпозиції та позначає тип організації, тоді як в українському перекладі він переміщується на початок у формі прикметника *Допоміжна*, набуваючи при цьому препозитивної позиції, характерної для прикметника в українській мові. Ця трансформація поєднує в собі одночасно і заміну частини мови (іменник — прикметник), і перестановку членів словосполучення.

Аналогічну перестановку ми простежуємо при перекладі назви *Church Aid Society* — *Товариство допомоги церкві*. Якщо в оригіналі іменник *Society* займає кінцеву позицію, то в перекладі *Товариство* виноситься на перше місце. Це пов'язано з тим, що в українській мові назви організацій, як правило, починаються з ключового іменника-категоризатора, тоді як в англійській мові такі назви будуються за іншою моделлю. Перестановка членів словосполучення є граматичною трансформацією синтаксичного рівня, що слугує досягненню природності номінації в тексті перекладу.

Окремо ми зупинилися на трансформації реалії *Sewing Circle* — у перекладі *гурток шиття*. Тут іменник *Sewing* (відіменна форма дієслова), що в оригіналі виконує атрибутивну функцію, в перекладі відтворюється як іменник у родовому відмінку — *шиття*. Таким чином, атрибутивний зв'язок між компонентами, що в англійській мові виражається позиційно (препозитивний іменник), в українській передається морфологічно — через відмінкову форму. Ми вважаємо цей приклад особливо показовим, оскільки він демонструє, як різниця в граматичних засобах вираження тих самих смислових відношень зумовлює необхідність морфологічної трансформації.

Результати проведеного нами аналізу узагальнено в *Таблиці 2.7*.

Таблиця 2.7

Граматичні трансформації реалій у перекладі роману «Енн із Зелених Дахів»

Оригінал англійською	Переклад українською	Тип трансформації
Sunday-school	недільна школа	Іменник — прикметник
Sewing Circle	гурток шиття	Іменник — відіменний іменник (субстантивация)
Foreign Missions Auxiliary	Допоміжна організація іноземних місій	Іменник — прикметник + перестановка
cotton warp quilts	ковдри з бавовняної основи	Складний іменник — прийменникова група
crab-apple preserves	варення з дикої яблуні	Складний іменник — прийменникова група
orphan asylum	сирітський притулок	Іменник — прикметник
hill field	поле на пагорбі	Іменник — прийменникова група

На нашу думку, всі ці трансформації зумовлені системними відмінностями між граматичними структурами англійської та української мов

і спрямовані на досягнення природності та нормативності тексту перекладу при збереженні культурної специфіки реалій.

2.4 Домінуючі трансформації та їх оцінка з погляду збереження культурної ідентичності

На основі проведеного нами аналізу першого розділу роману Люсі Мод Монтгомері «Anne of Green Gables» та його українського перекладу ми визначили ієрархію перекладацьких стратегій, що застосовуються при відтворенні реалій. Узагальнені результати дослідження на *Рисунку 2.1*.

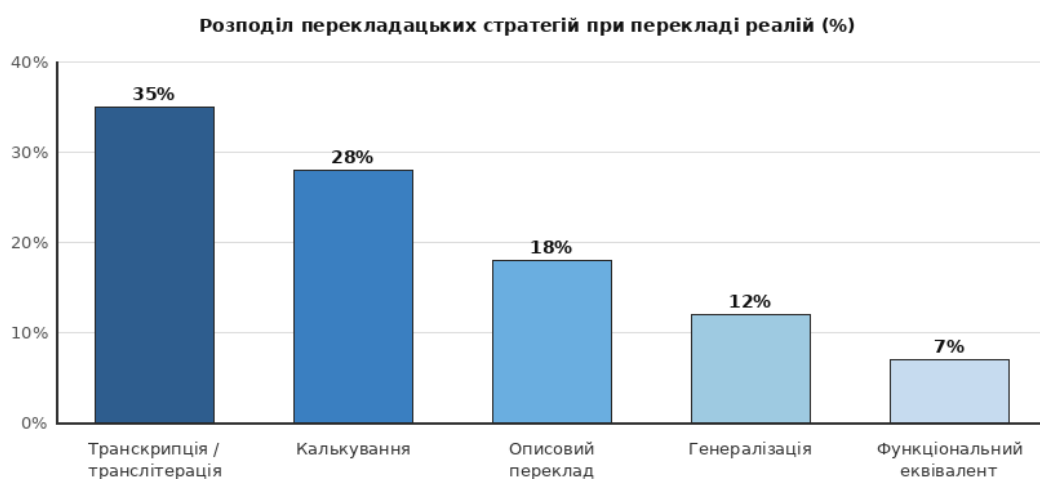

Рис.2.1. Розподіл перекладацьких стратегій при перекладі реалій у романі «Anne of Green Gables» (у %)

Як свідчать отримані нами результати, домінуючою стратегією є транскрипція та транслітерація (близько 35% випадків). Її домінування пояснюється насамперед тим, що значну частину реалій у досліджуваному тексті складають власні назви — топоніми та антропоніми. Саме для цієї групи транскрипція є найбільш обґрунтованою стратегією з погляду збереження культурної ідентичності: вона фіксує фонетичну форму оригінальних назв,

підтримує відчуття культурної дистанції та унеможлиблює підміну чужомовних реалій нейтральними відповідниками. Ми вважаємо, що домінування транскрипції свідчить про форенізаційну орієнтацію перекладача, спрямовану на збереження екзотичності канадського середовища/

Другою за частотністю ми визначили стратегію калькування (~28% випадків). Вона переважає при перекладі реалій, що позначають соціальні інституції та побутові явища вікторіанської доби. На відміну від транскрипції, калькування не зберігає звукової форми оригіналу, однак відтворює його внутрішню структуру засобами цільової мови. Завдяки цьому читач отримує зрозумілий образ, який водночас зберігає зв'язок із реаліями вихідної культури. Ми вважаємо калькування оптимальною стратегією для реалій цього типу, оскільки вона забезпечує баланс між культурною точністю та комунікативною ефективністю тексту.

Третє місце посідає описовий переклад (~18%). До цієї стратегії перекладач вдається тоді, коли реалія не має ні фонетичного, ні структурного відповідника в цільовій мові і потребує розгортання змісту. Описовий переклад повністю забезпечує зрозумілість для читача, однак неминуче знижує стилістичну щільність тексту: компактна англійська одиниця замінюється розгорнутим словосполученням. З погляду збереження культурної ідентичності ця стратегія є менш ефективною, ніж транскрипція чи калькування, оскільки культурна специфіка реалії передається лише на рівні змісту, але не форми. Ми розглядаємо її як вимушений вибір у тих випадках, коли альтернативні стратегії призвели б до семантичних втрат.

На четвертому місці ми виявили генералізацію (~12%). Ця стратегія застосовується епізодично — переважно там, де культурна специфіка реалії є другорядною для художнього задуму тексту, а на перший план виходить загальна денотативна функція. Генералізація стирає культурну маркованість реалії, підмінюючи конкретний культурний образ ширшим, нейтральнішим поняттям. З погляду збереження культурної ідентичності ця стратегія є

найменш бажаною серед продуктивних, однак її обмежене використання свідчить про те, що перекладач вдається до неї лише у виправданих випадках, не порушуючи загальної форенізаційної спрямованості тексту (*Shpychko and Nikiforova «Aspects of realia translation» 364*).

Найменш частотною у нашому матеріалі виявилась стратегія функціонального еквівалента (~7%). Вона застосовується тоді, коли реалія має відповідник, що виконує схожу культурну або соціальну функцію в цільовій мові. Ця стратегія забезпечує комунікативну природність тексту та найбільше наближає його до читача перекладу, однак водночас найбільш активно нівелює культурну дистанцію між оригіналом і перекладом. Саме тому вона займає найнижче місце в ієрархії стратегій досліджуваного перекладу.

Зіставляючи частотність виявлених стратегій, ми можемо стверджувати, що у своїй сукупності вони відображають свідому орієнтацію на форенізацію: транскрипція та калькування разом охоплюють понад 60% усіх зафіксованих випадків, що свідчить про послідовне прагнення зберегти культурну специфіку оригіналу. Форенізаційна стратегія забезпечує збереження культурної ідентичності тексту, утримує читача у просторі чужої культури та не допускає асиміляції реалій у контексті цільової культури (*Shpychko and Nikiforova «Aspects of realia translation» 364*).

Водночас ми не дотримувалися форенізації догматично: епізодичне використання описового перекладу та генералізації свідчить про стратегічну гнучкість, зумовлену типом реалії та її функцією в тексті. На нашу думку, така гнучка комбінація стратегій є оптимальною моделлю перекладу культурно маркованої літератури, оскільки дозволяє зберегти автентичність оригінального культурного середовища, не жертвуючи при цьому комунікативною доступністю тексту для читача цільової культури.

Висновки

Дослідження стратегій перекладу реалій у художніх текстах, проведене на матеріалі роману Люсі-Мод Монтгомері «Енн із Зелених Дахів», підтвердило актуальність обраної теми та дозволило досягти поставленої мети — комплексно проаналізувати особливості відтворення культурно маркованих одиниць у процесі перекладу з англійської мови на українську. Відповідно до визначених завдань дослідження охопило як теоретичний, так і практично-аналітичний виміри проблеми, що у сукупності сформували цілісну наукову картину функціонування реалій у художньому тексті та механізмів їх перекладацького відтворення.

Перший розділ присвячений теоретичному осмисленню художнього перекладу як особливого виду перекладацької діяльності та природи реалій як центральної перекладознавчої проблеми. Аналіз наукової літератури дозволив установити, що художній переклад принципово відрізняється від інших видів перекладу своєю багатовимірністю: він передбачає відтворення змісту, естетичної форми, стилістичних особливостей, емоційної тональності та культурного підтексту оригіналу. На відміну від науково-технічного чи офіційно-ділового перекладу, де домінує інформативна точність, у художньому перекладі зміст нерозривно пов'язаний із формою його вираження, а перекладач виступає культурним медіатором між двома картинами світу.

Теоретичний аналіз засвідчив, що основні виклики художнього перекладу з англійської мови зосереджені на кількох рівнях. На мовному рівні ключовими є типологічні відмінності між двома мовами: аналітична будова англійської протистоїть флективному характеру української, що зумовлює суттєві розбіжності в системах відмінювання, порядку слів та засобах словотвору. Особливо складною є передача пестливих та зменшувальних форм, характерних для української мови, — вони майже не мають адекватних

відповідників в англійській. На культурному рівні переклад ускладнюється різницею у системах цінностей та моделях міжособистісної комунікації: індивідуалістична орієнтація англійської культури часто протистоїть колективності та емоційній відкритості українській традиції. Ці відмінності безпосередньо позначаються на мовленнєвій поведінці персонажів і вимагають від перекладача глибокої культурної компетентності.

Дослідження природи реалій підтвердило, що ця категорія лексики є одним із найскладніших об'єктів перекладу. Реалії відображають унікальний досвід певного народу і вирізняються серед інших мовних одиниць своєю безеквівалентністю — відсутністю повних відповідників у мові перекладу.

Аналіз класифікацій, запропонованих Р.П.Зорівчак, В.І.Карабаном показав, що попри розбіжності у підходах усі дослідники виокремлюють спільне ядро типів: географічні та топонімічні, побутові, соціально-інституційні, етнічні та культурні реалії. Кожна з цих груп вимагає окремого перекладацького рішення, оскільки ступінь культурної маркованості та наявність відповідників у цільовій мові суттєво відрізняються. Принципово важливою теоретичною опозицією залишається протиставлення доместикації та форенізації за Л.Венуті: перша адаптує текст до норм культури перекладу, друга зберігає чужорідні елементи оригіналу, утримуючи читача у просторі іншої культури.

Другий розділ є центральним практично-аналітичним компонентом дослідження. Матеріалом для аналізу послугував перший розділ роману та його переклад українською мовою. У ході суцільної вибірки було виявлено реалії п'яти основних тематичних груп. Географічні та топонімічні реалії склали 9 одиниць і були передані переважно методом транскрипції, що зберігає відчуття культурної дистанції та підкреслює приналежність назви до іншої лінгвокультури. Семантичний переклад застосовано там, де топонім несе художньо значуще змістове навантаження: «*Green Gables*» — «*Зелені Дахи*», «*Nova Scotia*» — «*Нова Шотландія*». Соціально-побутові реалії виявились найчисельнішою групою і передані переважно калькуванням та

описовим перекладом. Етнічні та соціальні реалії виявились найскладнішими для відтворення, оскільки пов'язані зі специфічними соціальними категоріями вікторіанської Канади — такими як «*Home boy*» або «*London street Arabs*», — що не мають прямих відповідників в українській культурі та потребують додаткового культурного коментаря.

Кількісний аналіз виявленої ієрархії перекладацьких стратегій показав таку картину: транскрипція та транслітерація (~35%), калькування (~28%), описовий переклад (~18%), генералізація (~12%), функціональний еквівалент (~7%). Домінування транскрипції та калькування, що разом охоплюють понад 60% усіх зафіксованих випадків, свідчить про загальну форенізаційну орієнтацію перекладача.

Загальна картина перекладацьких рішень у першому розділі роману свідчить про те, що перекладач свідомо поєднує дві стратегії залежно від типу реалії. Топоніми та імена зберігають свою іншомовну форму, тоді як побутові та соціальні реалії адаптуються до норм цільової культури. Це дозволяє зберегти атмосферу канадської провінції кінця XIX ст., водночас не створюючи зайвих бар'єрів для українського читача. Певна непослідовність у виборі стратегій є закономірною: у художньому перекладі рішення диктує передусім контекст, а не формальна система правил.

Граматичний аналіз підтвердив, що лексичні та граматичні трансформації у перекладі реалій нерозривно пов'язані між собою. Найпродуктивнішими граматичними трансформаціями виявились заміна іменника-атрибута на прикметник, розгортання складного іменника у прийменникову групу та перестановка компонентів словосполучення зі зміною частини мови. Усі ці трансформації зумовлені системними відмінностями між граматичними структурами двох мов і слугують досягненню природності тексту перекладу без втрати культурного змісту реалій.

Узагальнення результатів дослідження дозволяє сформулювати низку висновків методологічного характеру. По-перше, реалії у художньому тексті виконують стилетворчу функцію і є невід'ємним складником національного

колериту, а тому їхня спрощена передача призводить до культурних і художніх втрат. По-друге, переклад реалій вимагає функціональної та культурної еквівалентності, а не структурної точності. По-третє, не існує єдиної універсальної стратегії для всіх типів реалій: оптимальною моделлю є гнучка комбінація підходів, що зберігає автентичність оригінального культурного середовища. По-четверте, лінгвістичний аналіз перекладу реалій є інструментом для розуміння ширших механізмів міжкультурної комунікації та осмислення того, яким чином культурна ідентичність зберігається або втрачається у перекладному тексті.

Виконане дослідження розкриває теоретичні засади перекладу реалій та демонструє, як ці засади проявляються на конкретному мовному матеріалі. Перспективи подальших досліджень вбачаються у розширенні корпусу аналізованого матеріалу на всі розділи роману, залученні порівняльного аналізу кількох перекладів того самого твору різними перекладачами, а також у дослідженні рецепції перекладених реалій цільовою аудиторією як інструменту оцінки ефективності обраних перекладацьких стратегій.

Список використаної літератури

1. Бондарчук, О. Ю., Н. Г. Лисецька, Л. А. Пасик. «Переклад як трансфер культури (художній, науково-технічний та медіа-дискурс)». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*, вип. 12(80), 2021, с. 126–130. URL: journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/3368/3074
2. Здоровець, Н. «Синтаксична структура мови: аналіз різних мовних систем (українська, англійська, кримськотатарська)». *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Серія: Філологія*, вип. 4(9), 2023. DOI: doi.org/10.32689/maup.philol.2023.4.2
3. Зорівчак, Р. П. «Реалія і переклад (на матеріалі англійських перекладів української прози)». *Вид-во при Львівському університеті*, 1989. с.216. URL: journals.maup.com.ua/index.php/philology/article/view/2915
4. Карабан, В. І. *Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми*. Нова Книга, 2004, с. 577. URL: pdf.lib.vntu.edu.ua/books/Karaban_2004_576.pdf
5. Лебедева, Н. А., Г. А. Бевзо, Г. Д. Малінська. «Порівняльна лексикологія української та англійської мов». *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, vol. 33(72), no. 2, part 2, 2022, с. 324. DOI: doi.org/10.32782/2710-4656/2022.2-2/08
6. Нідзельська, Ю. М. «Базові особливості художнього перекладу як одного з важливих різновидів перекладу у сучасній лінгвістичній науці». *Science and Research in the Modern World*. Perfect Publishing, 2023, с. 473. URL: eprints.zu.edu.ua/36974/1/SCIENTIFIC-RESEARCH-IN-THE-MODERN-WORLD-9-11.02.2023-471-477.pdf
7. Новікова, Т. В. «Художній переклад і порівняльне літературознавство: точки дотику». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, вип. 10, vol. 2, 2014.

URL: www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v10/v10-2/43.pdf

8. Пушик, Н. В. «Особливості перекладу художніх творів». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, no. 54, 2022, URL: vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v54/50.pdf

9. Рейда, О. А., О. П. Цвид-Гром, К. С. Івлева. «Переклад українських та британських реалій у поетичних текстах (лінгвокогнітивний аспект)». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, no. 38, vol. 3, 2019.

URL: www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v38/part_3/42.pdf

10. Стоянова, Т., А. Шевченко. «Особливості перекладу україномовного культурно-специфічного тексту англійською мовою». *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*, no. 31, 2020. URL: dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/10580/1/Stoianova%2c%20Shevchenko.pdf

11. Стирник, Н. С. Innovations in English Grammar and Vocabulary: The Challenges of Translation into Ukrainian. «Лексико-граматичні інновації в сучасних слов'янських мовах», *матеріали XI Міжнародної наукової конференції*, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, 2023, с. 150–153.

12. Хавкіна, О. М., К. І. Корінь. «Відтворення українських історичних реалій англійською мовою (на матеріалі «Історії України» О. Субтельного)». *Закарпатські філологічні студії*, 2020, вип. 14, vol. 2, с. 107–112.

URL: dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/60697

13. Afrouz, M. Factors Affecting Translation of Realia in Classical Literary Masterpieces. *Onomazein*, no. 56, 2022, p. 186.

DOI: [10.7764/onomazein.56.10](https://doi.org/10.7764/onomazein.56.10)

14. Baker, M. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. Routledge, 2nd ed., 2018, p. 353. URL: nlp.csie.org/~sound/translation.pdf

15. Borysenko, N., L. Slavova, O. Kodubovska, and N. Matushevskya. «Culture-Specific Items in the Source and Target Literary Texts: Classification of Translation Strategies». *Forum for Linguistic Studies*, vol. 6, no. 1, 2024.
DOI: [10.59400/fls.v6i1.1988](https://doi.org/10.59400/fls.v6i1.1988)
16. Kovtun, O. «Evaluative Grammar and Non-Standard Comparatives: A Cross-Linguistic Analysis of Ukrainian and English Languages». *Languages*, vol. 10, no. 8, pp. 191. DOI: [10.3390/languages10080191](https://doi.org/10.3390/languages10080191) Accessed 3 Apr. 2026.
URL: doaj.org/article/304c9b0eccc4c37ad87d8bc406a9d30
17. Malaiko, S. Totalitarian Realia: «Abbreviation-Based Sovietisms and the Methodology of Their Recreation in English Translations of Ukrainian Literature». *Vertimo studijos*, vol. 17, 2024, p. 50.
DOI: doi.org/10.15388/VertStud.2024.17.3
18. Newmark, P. Textbook of Translation. Prentice Hall, 1988, p. 311. URL: scispace.com/pdf/a-textbook-of-translation-4feui64bvg.pdf
19. Nikiforova, S. M., Shpychko, O. O. «Peculiarities of translating realia in English literary texts: strategies and challenges of reproducing cultural specificity». // Матеріали XIX Всеукраїнської науково-технічної конференції здобувачів вищої освіти «Сталий розвиток міст: поствоєнний період» (91-ї науково-технічної конференції ХНУМГ ім. О. М. Бекетова): в 5-и ч. / Ч. 5. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2026. 154 с.
URL: science.kname.edu.ua/images/dok/konferentsii/2026/Tezi%20konferencij/C.%205%20%20Socialni%20nauki%2026.pdf
20. Nikiforova, S. M., Shpychko, O. O. «Strategies for Translating Realia in Literary Texts from English». *Студентство. Наука. Іноземна мова*, vol. 18, part 1, ХНАДУ, 2026, pp. 100–104. URL: mf.khadi.kharkov.ua/fileadmin/F-MECHANIC/%D0%86%D0%BD%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%BD%D0%B8%D1%85_%D0%BC%D0%BE%D0%B2/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A-1-2026.pdf

21. Shpychko, O., Nikiforova, S. «Cultural and linguistic aspects of realia translation in English literature». *Research and education in the global world: eurointegration processes in the time of war* : Book of papers of the XII International Forum for Young Researchers, Kharkiv, April 24, 2026 / O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, TESOL-Ukraine [and oth.]. – Kharkiv : O. M. Beketov NUUE in Kharkiv, 2026. – 452 p. P. 363-364. URL: eprints.kname.edu.ua/75903/1/FORUM_2026.pdf
22. Venuti, L. *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. Routledge, 1995, p.366.

Додаток

Для практичного аналізу особливостей перекладу реалій у художньому тексті було обрано матеріал із першого розділу роману Люсі-Мод Монтгомері «*Anne of Green Gables*», опублікованого видавництвом L. C. Page & Co. у 1908 році, розміщеного за електронним ресурсом: www.cs.cmu.edu/~rgs/anne-I.html.

CHAPTER I. MRS. RACHEL LYNDE IS SURPRISED

Mrs. Rachel Lynde lived just where the Avonlea main road dipped down into a little hollow, fringed with alders and ladies' eardrops and traversed by a brook that had its source away back in the woods of the old Cuthbert place; it was reputed to be an intricate, headlong brook in its earlier course through those woods, with dark secrets of pool and cascade; but by the time it reached Lynde's Hollow it was a quiet, welconducted little stream, for not even a brook could run past Mrs. Rachel Lynde's door without due regard for decency and decorum; it probably was conscious that Mrs. Rachel was sitting at her window, keeping a sharp eye on everything that passed, from brooks and children up, and that if she noticed anything odd or out of place she would never rest until she had ferreted out the whys and wherefores thereof.

There are plenty of people in Avonlea and out of it, who can attend closely to their neighbor's business by dint of neglecting their own; but Mrs. Rachel Lynde was one of those capable creatures who can manage their own concerns and those of other folks into the bargain. She was a notable housewife; her work was always done and well done; she "ran" the Sewing Circle, helped run the Sunday-school, and was the strongest prop of the Church Aid Society and Foreign Missions Auxiliary. Yet with all this Mrs. Rachel found abundant time to sit for hours at her kitchen window, knitting "cotton warp" quilts—she had knitted sixteen of them, as Avonlea

housekeepers were wont to tell in awed voices—and keeping a sharp eye on the main road that crossed the hollow and wound up the steep red hill beyond. Since Avonlea occupied a little triangular peninsula jutting out into the Gulf of St. Lawrence with water on two sides of it, anybody who went out of it or into it had to pass over that hill road and so run the unseen gauntlet of Mrs. Rachel's all-seeing eye.

She was sitting there one afternoon in early June. The sun was coming in at the window warm and bright; the orchard on the slope below the house was in a bridal flush of pinky-white bloom, hummed over by a myriad of bees. Thomas Lynde—a meek little man whom Avonlea people called "Rachel Lynde's husband"—was sowing his late turnip seed on the hill field beyond the barn; and Matthew Cuthbert ought to have been sowing his on the big red brook field away over by Green Gables. Mrs. Rachel knew that he ought because she had heard him tell Peter Morrison the evening before in William J. Blair's store over at Carmody that he meant to sow his turnip seed the next afternoon. Peter had asked him, of course, for Matthew Cuthbert had never been known to volunteer information about anything in his whole life.

And yet here was Matthew Cuthbert, at half-past three on the afternoon of a busy day, placidly driving over the hollow and up the hill; moreover, he wore a white collar and his best suit of clothes, which was plain proof that he was going out of Avonlea; and he had the buggy and the sorrel mare, which betokened that he was going a considerable distance. Now, where was Matthew Cuthbert going and why was he going there?

Had it been any other man in Avonlea, Mrs. Rachel, deftly putting this and that together, might have given a pretty good guess as to both questions. But Matthew so rarely went from home that it must be something pressing and unusual which was taking him; he was the shyest man alive and hated to have to go among strangers or to any place where he might have to talk. Matthew, dressed up with a white collar and driving in a buggy, was something that didn't happen often. Mrs. Rachel, ponder as she might, could make nothing of it and her afternoon's enjoyment was spoiled. "I'll just step over to Green Gables after tea and find out from Marilla where he's gone and why," the worthy woman finally concluded. "He doesn't generally go to

town this time of year and he NEVER visits; if he'd run out of turnip seed he wouldn't dress up and take the buggy to go for more; he wasn't driving fast enough to be going for a doctor. Yet something must have happened since last night to start him off. I'm clean puzzled, that's what, and I won't know a minute's peace of mind or conscience until I know what has taken Matthew Cuthbert out of Avonlea today."

Accordingly after tea Mrs. Rachel set out; she had not far to go; the big, rambling, orchard-embowered house where the Cuthberts lived was a scant quarter of a mile up the road from Lynde's Hollow. To be sure, the long lane made it a good deal further. Matthew Cuthbert's father, as shy and silent as his son after him, had got as far away as he possibly could from his fellow men without actually retreating into the woods when he founded his homestead. Green Gables was built at the furthest edge of his cleared land and there it was to this day, barely visible from the main road along which all the other Avonlea houses were so sociably situated. Mrs. Rachel Lynde did not call living in such a place LIVING at all.

"It's just STAYING, that's what," she said as she stepped along the deep-rutted, grassy lane bordered with wild rose bushes. It's no wonder Matthew and Marilla are both a little odd, living away back here by themselves. Trees aren't much company, though dear knows if they were there'd be enough of them. I'd ruther look at people. To be sure, they seem contented enough; but then, I suppose, they're used to it. A body can get used to anything, even to being hanged, as the Irishman said."

With this Mrs. Rachel stepped out of the lane into the backyard of Green Gables.

Very green and neat and precise was that yard, set about on one side with great patriarchal willows and the other with prim Lombardies. Not a stray stick nor stone was to be seen, for Mrs. Rachel would have seen it if there had been. Privately she was of the opinion that Marilla Cuthbert swept that yard over as often as she swept her house.

One could have eaten a meal off the ground without overbrimming the proverbial peck of dirt.

Mrs. Rachel rapped smartly at the kitchen door and stepped in when bidden to

do so.

The kitchen at Green Gables was a cheerful apartment—or would have been cheerful if it had not been so painfully clean as to give it something of the appearance of an unused parlor. Its windows looked east and west; through the west one, looking out on the back yard, came a flood of mellow June sunlight; but the east one, whence you got a glimpse of the bloom white cherry-trees in the left orchard and nodding, slender birches down in the hollow by the brook, was greened over by a tangle of vines. Here sat Marilla Cuthbert, when she sat at all, always slightly distrustful of sunshine, which seemed to her too dancing and irresponsible a thing for a world which was meant to be taken seriously; and here she sat now, knitting, and the table behind her was laid for supper.

Mrs. Rachel, before she had fairly closed the door, had taken a mental note of everything that was on that table. There were three plates laid, so that Marilla must be expecting some one home with Matthew to tea; but the dishes were everyday dishes and there was only crab-apple preserves and one kind of cake, so that the expected company could not be any particular company. Yet what of Matthew's white collar and the sorrel mare? Mrs. Rachel was getting fairly dizzy with this unusual mystery about quiet, unmysterious Green Gables.

"Good evening, Rachel," Marilla said briskly. "This is a real fine evening, isn't it? Won't you sit down? How are all your folks?"

Something that for lack of any other name might be called friendship existed and always had existed between Marilla Cuthbert and Mrs. Rachel, in spite of—or perhaps because of—their dissimilarity.

Marilla was a tall, thin woman, with angles and without curves; her dark hair showed some gray streaks and was always twisted up in a hard little knot behind with two wire hairpins stuck aggressively through it. She looked like a woman of narrow experience and rigid conscience, which she was; but there was a saving something about her mouth which, if it had been ever so slightly developed, might have been considered indicative of a sense of humor.

"We're all pretty well," said Mrs. Rachel. "I was kind of afraid YOU weren't,

though, when I saw Matthew starting off today. I thought maybe he was going to the doctor's."

Marilla's lips twitched understandingly. She had expected Mrs. Rachel up; she had known that the sight of Matthew jaunting off so unaccountably would be too much for her neighbor's curiosity.

"Oh, no, I'm quite well although I had a bad headache yesterday," she said. "Matthew went to Bright River. We're getting a little boy from an orphan asylum in Nova Scotia and he's coming on the train tonight."

If Marilla had said that Matthew had gone to Bright River to meet a kangaroo from Australia Mrs. Rachel could not have been more astonished. She was actually stricken dumb for five seconds. It was unsupposable that Marilla was making fun of her, but Mrs. Rachel was almost forced to suppose it.

"Are you in earnest, Marilla?" she demanded when voice returned to her.

"Yes, of course," said Marilla, as if getting boys from orphan asylums in Nova Scotia were part of the usual spring work on any well-regulated Avonlea farm instead of being an unheard of innovation.

Mrs. Rachel felt that she had received a severe mental jolt. She thought in exclamation points. A boy! Marilla and Matthew Cuthbert of all people adopting a boy! From an orphan asylum! Well, the world was certainly turning upside down! She would be surprised at nothing after this! Nothing!

"What on earth put such a notion into your head?" she demanded disapprovingly.

This had been done without her advice being asked, and must perforce be disapproved.

"Well, we've been thinking about it for some time—all winter in fact," returned Marilla. "Mrs. Alexander Spencer was up here one day before Christmas and she said she was going to get a little girl from the asylum over in Hopeton in the spring. Her cousin lives there and Mrs. Spencer has visited here and knows all about it. So Matthew and I have talked it over off and on ever since. We thought we'd get a boy. Matthew is getting up in years, you know—he's sixty and he isn't so spry as he once

was. His heart troubles him a good deal. And you know how desperate hard it's got to be to get hired help. There's never anybody to be had but those stupid, half-grown little French boys; and as soon as you do get one broke into your ways and taught something he's up and off to the lobster canneries or the States. At first Matthew suggested getting a Home boy. But I said 'no' flat to that. 'They may be all right—I'm not saying they're not—but no London street Arabs for me,' I said. 'Give me a native born at least. There'll be a risk, no matter who we get. But I'll feel easier in my mind and sleep sounder at nights if we get a born Canadian.' So in the end we decided to ask Mrs. Spencer to pick us out one when she went over to get her little girl. We heard last week she was going, so we sent her word by Richard Spencer's folks at Carmody to bring us a smart, likely boy of about ten or eleven. We decided that would be the best age—old enough to be of some use in doing chores right off and young enough to be trained up proper. We mean to give him a good home and schooling. We had a telegram from Mrs. Alexander Spencer today—the mail-man brought it from the station—saying they were coming on the five-thirty train tonight. So Matthew went to Bright River to meet him. Mrs. Spencer will drop him off there. Of course she goes on to White Sands station herself."